

15 אוגוסט 2010
ה' באלול, התש"ע

הצעת חוק חובת גילוי לגבי מי שנתמך על ידי ישות מדינית זרה, התש"ע-2010 – נייר עמדה

מטעם המוסדות הלאומיים

החוק המוצע אשר נועד, על פי דברי החסבר, להגביר את השקיפות בכל הנוגע למימון ע"י "ישויות מדיניות זרות", חל גם על המוסדות הלאומיים ואו גופים הקשורים להם.

המוסדות הלאומיים מהווים, בין היתר, את זרועה הארוכה של מדינת ישראל בתפוצות לצורך גיוס תרומות למטרות לאומיות, ציוניות ומטרות ערכיות נוספות.

התרומות השונות למוסדות הלאומיים ואו לגופים הקשורים להם מגיעות מעמותות, קרנות, חברות ואנשים פרטיים ברחבי העולם. ההגדרה הרחבה בחוק של "תמיכה כספית של ישות מדינית זרה", הכוללת גם "חברת חוץ" שרוב מימונה הוא מישות מדיניות זרה, עלולה לפגוע עד מאוד, כפי שיובחר לחלן, במוסדות הלאומיים, וכפועל יוצא - בכל אותם גופים אשר ניוונים מן התרומות האמורות.

הקשר בין ממשלת ישראל למוסדות הלאומיים הוא ארוך שנים ורחב היקף. הממשלה והמוסדות הלאומיים מפעילות במשותף פרויקטים רבים, בעלי חשיבות לאומית במסגרת שיתוף פעולה המתבצע, בין השאר, באמצעות ועדות תיאום בראשות משותפת של ראש ממשלת ישראל ויו"ר הנחלת הסוכנות היהודית. קבלת הצעת החוק במתכונתה הנוכחית עלולה לפגוע גם בפרוייקטים חשובים כאלה הנתמכים ע"י תרומות.

בחלק ניכר מהמקרים, התורמים מתגים את תרומתם בכך שזהותם לא תיחשף. אותם תורמים מבקשים להישאר אנונימיים, כל אחד מטעמו הוא. חובת הדיווח הרחבה על פי הצעת החוק, עלולה לפגוע באינטרסים של אותם תורמים המעוניינים שלא להיחשף, אם יאלצו לעשות כן, קיים חשש אמיתי שהם יירתעו ויפסיקו להעביר תרומות.

סעיף 7 לחצעת החוק מטיל על הגוף הנתמך "חובה לברר מקורות הון" של הגוף התורם. חובה זו תיצור נטל ביורוקרטי לא מבוטל, אשר יאלץ את המוסדות הלאומיים והגופים מקבלי התמיכות הכפופים להם, לבצע בדיקות ותחקורים לכל גוף תורם, בכל שנה, כשעל התורם יהיה לדווח מהיכן הגיעו אליו הכספים שאותם הוא תורם. נטל זה נושא עמו גם נטל תקציבי על הארגונים, כשמן הסתם יותר כספים ישמשו לתקציבים תפעוליים-מינהליים, ולא לתוכניות לשמן נועדו. וכאן יש להעיר שחלק מהגופים האמורים נתמכים אך ורק על ידי תרומות מחו"ל, שנועדו אמנם גם לתקציב שוטף אבל בעיקר לתוכניות ופרוייקטים שונים.

קרוב לודאי שחלק מן הגופים התורמים, יעדיפו להימנע מלהמשיך ולתרום כספים לארגונים הפועלים לקידום מטרות בתחום החברה, הרווחה והחינוך, ובלבד שלא להסתכן בחקירות לגבי מקורות המימון שלהן.

מוצע אפוא, להחריג את המוסדות הלאומיים מתחולת החוק בסעיף ב' של הלשון:
"חוק זה לא יחול על ההסתדרות הציונית העולמית, הסוכנות היהודית לארץ-ישראל, קרן היסוד
- המגבית המאוחדת לישראל וגופים קשורים להם."